

1. Кочетков В. В. Национальная и этническая идентичность в современном мире // Вестник Московского университета. Серия 18. Социология и политология. 2012. №2. С. 144 – 162.

2. Михальченко М. І. Українська національна ідея як регулятивна сила в загальнодержавному і регіональному масштабах / Регіональні версії української національної ідеї: спільне і відмінне. Зб. Статей. – К.: Світогляд, 2005. – 186 с. С. 9 – 34.

3. Палій Г. Становлення єдиної національної ідентичності в Україні. Вплив регіональної специфіки // Політичний менеджмент. – 2005. – № 2. С. 38 – 45.

4. Розумній М. Фактори сучасної національної самоідентифікації українців // Політичний менеджмент. – 2007. - № 1. – С. 93 – 99.

5. Шульга Н. А. Этническая самоидентификация личности. – К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1996. – 200 с.

*Стеценко Світлана Власівна, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук КНУБА*

ПРОЗАХІДНА ОРІЄНТАЦІЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ

Нинішній перелік базових категорій ідентифікаційного дискурсу в Україні з необхідністю включає: геополітичний вибір, європейський та євроатлантичний вектор розвитку Відомий український соціолог, заступник директора Інституту соціології НАН України Є. Головаха нещодавно відзначив, що за останні чотири роки фіксується 52-58 відсотків підтримки прозахідної орієнтації українців, що, безумовно, свідчить про усталеність політичної свідомості суспільства щодо цивілізаційних цінностей, а також його консолідацію під кутом зору геополітичного вибору. В попередній період, за висновком вченого, геополітична орієнтація суспільства коливалася залежно від рівня довіри-недовіри до влади. Проблеми геополітичного вибору в суспільстві з певною періодичністю виходили навіть у формат вуличної, майданної політики. При президентові В. Ющенко соціологами фіксувалася перевага підтримки прозахідного курсу. Але в силу того, що діючий на той час президент «не продемонстрував достатньої професійної компетентності» на наступних президентських виборах обрали контраверсійного політика «з орієнтацією на Схід». [1]

Сьогоднішня політична ситуація в Україні, хоча й позначена втратою рейтингів влади, але не змінює у громадян прозахідної орієнтації.

Йдеться про цивілізаційну ідентифікацію та сталість прозахідної орієнтації як елементу політичної свідомості. Сьогодні відкрита громадська думка навчилася відстоювати себе як «єдине легітимне джерело ... законів» [2, с. 116] і не залишати аргументаційну свободу популістам. Зі свого боку, влада оприлюднила звернення Верховної Ради про зміни до Конституції щодо закріплення курсу держави на вступ у Євросоюз та НАТО та надіслала його на розгляд до Конституційного суду.

Політична державна влада виступила репрезентантом суспільства, відобразивши пріоритетні цивілізаційні цінності українців. Державна політика ідентичності, сприяння становленню ідентифікаційного дискурсу спрямована на формування та реалізацію національних інтересів; вона поширюється на всі аспекти суспільного життя. Суспільство очікує від держави як свого модератора конкретних соціально-економічних та політичних реформ на шляху європейської та євроатлантичної інтеграції.

Прозахідна орієнтація як ідентитет українського суспільства визріла на основі українського соціокультурного коду, котрий можна визначити як набір фундаментальних принципів формування та підтримки усталених областей соціокультурного простору. На цій основі народжуються культурні тексти, соціальні зв'язки, формується історична пам'ять, відбувається усвідомлення місця нації у сучасному світі і в її історичній проекції (сприйняття та оцінка самих себе, інших народів, образи зовнішнього та внутрішнього ворога). [3, с. 162-165]

Ідентифікація нації з певним цивілізаційним проектом багатоманітна: політична, соціально-економічна історична, історико-культурна, етнічна. На думку відомого британського етнополітолога та етносоціолога Ентоні Сміта уряди можуть вести до Європейського Союзу, а їхні народи не завжди охочі йти за ними. Вчений вважає, що таке ставлення народу базується на відсутності емоційних, культурних зв'язків між європейськими народами.

Суб'єктність тієї чи іншої нації в сучасному світі вимагає культурної самобутності, «свобода залежить від ідентичності, а доля – від спільної пам'яті. Тому-то бажання взяти участь у сучасному світі ... вимагає спаювання окремих ... спільнот, які мають несумірні самобутні ідентичності. ... етнічну минувшину треба рятувати і повертати собі для того, щоб оновити теперішність і побудувати спільне майбутнє у світі конкурентних національних спільнот.» [4, с. 203]

Приклад успішних європейських держав показує, що політична та інтелектуальна еліта влаштовують широкі публічні дискусії із залученням громадянського суспільства для обговорення умов за яких політична нація може зберегти та примножити подальший розвиток. В Швейцарії, приміром, аналітичний центр AvenirSuisse (Майбутня Швейцарія)

проводить не лише експертні зустрічі за закритими дверима, а й організовує обговорення в місцевих пабах з місцевими бізнесменами, профспілковими діячами, домогосподарками, надаючи конкретні факти, поточний емпіричний матеріал. Стратегію цього мозкового центру транслюють ЗМІ, навколо неї формується ідентифікаційний дискурс.

Країна, яка сприймається як взірець прямої демократії, особливі зусилля спрямовує на підвищення політичної свідомості та політичної культури молоді, особливо з огляду на демографічні зміни (старіння населення) за наслідки яких доведеться розплачуватися саме нинішнім молодим людям. Враховується фактор диджиталізації молоді в умовах загальної диджиталізації демократії (е-демократія, е-голосування, е-ініціативи, е-порядок денний), а також вплив соціальних мереж, що сприяють створенню різних поглядів, різної картини світу.

Названий аналітичний центр керується програмою «Майбутнє молоді», з якою співробітники йдуть в університети, середні навчальні заклади та розповідають про політику, державні реформи аби мобілізувати насамперед знання молоді, пробудити більшу раціональність в дискусіях. Зафіксовані аналітиками тенденції зменшення залученості молоді до політичної участі та підвищення середнього віку активного виборця сприяли реформуванню системи виборів, підвищенню рівня усвідомлення негативних тенденцій розвитку, які несуть загрозу молодому поколінню, якщо воно не використовуватиме наявні політичні права. Як результат високого рівня дискурсивних практик – високий рівень ідентифікації швейцарців. Кожен відіграє певну роль у прийнятті рішень, при обговоренні та пропонуванні теми дискусій на федеральному, кантональному та муніципальному рівнях. [5]

В Україні з 2016 р. існує державна п'ятирічна цільова програма «Молодь України», що включає завдання формування громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості, але механізмів досягнення поставлених завдань не розкриваються. Останні президентські та парламентські вибори показали, що українським молодим громадянам властиві певна пасивність і щодо державних органів і щодо виборчого процесу, правовий нігілізм. Прагнення переважної більшості молоді жити по-європейски найчастіше проявляється у виїзді за кордон на навчання, пошуки роботи.

На питання: чи розуміє наші євроустремління і нашу ситуацію Захід – однозначної відповіді не існує. Швидше: не розуміє. Про це свідчать шаблони західної свідомості щодо України. В Західній Європі все ще побутує уявлення про тотожність Росії та Радянського Союзу. Звідси – підміна понять, своерідна лояльність щодо так званої втрати Росією колишніх радянських територій. Німеччина вибачилася перед Росією за

Другу світову війну, а відповідальність перед Україною з нашими втратами у 9 млн. українців залишилася історії. Відомі приклади, коли на різних міжнародних конференціях карта України демонструвалася з територіями Криму та Донбасу, позначеними аббревіатурою, що означає «території, непідконтрольні державі».

Санкції Заходу не вплинули на Російську Федерацію до тієї міри, щоб ситуація з окупацією, агресією в Україні змінилася. Одночасно були створені додаткові професійні можливості для російських та західних інтелектуалів, що опинилися в центрі зусиль із розвитку «народної дипломатії». Росія випробовує на міцність західну інтелектуальну спільноту та її здатність протистояти багатьом спокусам та стратегіям кооптації, як, наприклад, участь в роботі клубу «Валдай».

Захід уже пропустив і не розгледів гібридної війни на власній території, зокрема як стратегії перетворення знання на зброю. Захід користується російськими наративами, які просуваються європейськими та американськими аналітичними центрами. Новими явищами на службі Кремля стала гібридна аналітика та *Putinversteh* (з нім.), що буквально визначається як «розуміння Путіна» або «той, хто розуміє Путіна». Гібридна аналітика, в свою чергу, визначається як процес конструювання, розробки та просування різних псевдоакадемічних наративів підкупленими або зманіпульованими інтелектуалами.

Україна чітко усвідомлює світову загрозу Росії-агресора, зокрема загрозу, яка виникла в результаті ворожої російської підривної війни з її прагненням нівелювати наші демократичні цінності та маніпулювати ними через спотворення правди в промисловому масштабі. Особлива увага спрямована на засоби масової інформації, що артикують проросійську інформацію, аналітику, яка відбілює Кремль, сприяє його пропагандистським політичним цілям. Однак, слід усвідомити, що самооборона – це не стратегія. Українська політика євроідентифікації – це узгоджена та добре скоординована система програм, пов'язаних з Росією, що базуються на глибокому аналізі авторитаризму, клептократії та корупційних практик у Росії, таких як державна пропаганда та інформаційна війна, войовнича зовнішня політика, порушення міжнародного права та прав людини.

Список використаних джерел

1. Як змінюється суспільство // День. – 2018, 14 серпня.
2. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство / Пер з нім. А. Онішко. – Львів: Літопис, 2000. – 319 с.

3. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б. В. Попова. – К.: Товариство «Знання», КОО, 1998. – 264 с.

4. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / Пер. з англ. М.Климчука і Т. Цимбала. – К.: Ніка-Центр, 2006. – 320 с.

5. Аналітичний центр «AvenirSuisse». [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.avenir-suisse.ch/en/about-us/>

Стогова Ольга Володимирівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права, теорії та історії держави і права Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету

ДИНАМІКА ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У квітні 2014 року була схвалена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, що стала основним концептуальним документом, що визначив засади децентралізації влади в Україні[1].

Для реалізації положень Концепції необхідно було внести відповідні зміни до Конституції України, а також розробити ряд нових законів. Зміни до Конституції мали створити можливість для формування виконавчих органів обласних та районних рад, щоб забезпечити самоврядування на рівні району та області, а не лише територіальної громади. Конституційного закріплення вимагала і переформатування місцевих державних адміністрацій в органи контролю-наглядового типу, що є однією із базових засад децентралізації. Але необхідні зміни до Конституції не були прийняті через політичні обставини і уряд розпочав реформу у межах чинних конституційних норм.

Задля реалізації концепції Верховною Радою була прийнята низька нових законів, що створили умови для децентралізації влади на рівні територіальної громади.

Так, прийнято Закони про внесення змін до Бюджетного [2] та Податкового кодексів України [3]. Завдяки цим змінам відбулася **фінансова децентралізація**: місцеві бюджети за останні роки зросли на 123,4 млрд.грн.: з 68,6 млрд. в 2014 до 192 млрд.грн. в 2017 році. Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України постійно зростає і на кінець 2017 року склала 51,2 % (у 2015 році - 45,6 %).

Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» створив правові підстави для формування спроможного базового рівня місцевого